

Polititroppenes historie fra krigen skal skrives

101887

Hyp
19/12-92

Som 15-åring så han tyskerne losse lik fra «Blücher» på bryggen i Oslo. Lite ante Sverre Damm dengang at han som 20-åring, den 13. mai 1945, skulle eskortere daværende kronprins Olav oppover Karl Johan, på motorsykkel og med maskinpistolen hengende over skulderen.

**THORLEIF
ANDREASSEN**

Den tidligere presidenten i Krigsdeltagerforbundet, direktør Sverre Damm (87) var blant de ca. 250 veteranene fra polititroppene som nylig hadde landssamling i Steinkjer. Under den annen verdenskrig rømte flere tusen nordmenn til Sverige. 13 700 av dem gjennomgikk soldat-opplæring og ble plassert i Polititroppene. Den største norske stående styrke under våpen utenlands ble trent til en viktig oppgave: Oppspore og avvapne 380 000 tyske soldater under gjenerobringen av Norge, og hindre at gatestjulen fikk råde overfor landssvikkerne.

Ukjent stoff

Historien til «Polititroppene Sverige-Norge, 1943-1945» er ukjent for mange. Den skal skrives. Det ble kunngjort på veteranenes samling i Steinkjer. Hvor mange vet f.eks.

at den første politisoldaten sto i Finnmark allerede i november 1944? At det i januar 1945 sto tre feltbataljoner og tre rikspolitikompanier i området Nord-Torneåelv, Kirkenes-Kautokelno. At 39 av disse og fra Bergkompani nr.1 fra Skottland falt der oppe. 18 ble såret. Like mange ble tatt til fange.

Den svenske nøytralitet ble overholdt på en slik måte i de første krigsårene at det umuliggjorde noen form for militær opplæring av nordmenn i Sverige. Fra 1943 kom det imidlertid i gang helseleire med fysisk trening, noe som senere førte til full utdannelse av norske polititropper.

Både fra svensk og norsk side innså man den betydning en militært utrustet og utdannet norsk styrke ville ha ved en tysk kapitulasjon eller sammenbrudd i Norge. Man mente kort og godt at avdelinger som raskt kunne overføres til Norge, ville være en garanti for gjenopprettelse av norsk lov og rett. Samtidig kunne disse avdelingene settes inn i tilfelle tyske tropper eller norske nazistiske avdelinger motsatte seg kapitulasjon og overgivelse.

Godt trent

Polititroppene var på størrelse med en infanteridivisjon i slutten av mai 1945. Hovedstyrken besto av åtte rikspolitikompanier og ni reservepolitibataljoner med støtte- og forsyningsenheter.

Karene var godt rustet til kamp. Kapitulasjonen nærmet seg raskt. Polititroppene skulle fordeles på henholdsvis Narvik, Trondheim og Oslo. 7. mai ble norske flagg heiset. Sverre Damm tilhørte 4. bataljon på 1000 mann som ble transportert i kuvogner til Oslo-området, under ledelse av major Axel Bauman. De var klare til innsats, men da de ankom hovedstadsområdet var allerede okkupantene, i hovedsak tatt hånd om.

Ville være først

En viss skuffelse blant politisoldatene var det, men at det ikke ble nødvendig med våpnet innsats kan man i ettertid være

Sverre Damm klar til innsats i Polititroppene under krigen.

takknemlig for. – Politisoldatene bidro til å løse sine tildelte oppgaver på en disiplinert og fremragende måte, heter det i rapportene.

Selv sier Damm at styrkene var forberedt på jobben. De ville være først. – Vi stolte på ledelsen, som kanskje ikke ønsket å provosere tyskerne til kamper på det daværende tidspunkt. Personlig tror jeg det var bevisst at vi ble holdt tilbake.

20-åringen traff kong Olav første gang 13. mai i fredsåret. Den unge politisoldaten og motorsykkeldonansen fulgte kongefamilien til Slottet. Damm legger ikke skjul på at han gråt av glede på veien opp Karl Johan.

Nysgjerrig

– Daværende prins Harald på syv år satt på knærne i baksetet av bilen, da han fikk øye på maskinpistolen jeg bar. Han ble nysgjerrig, pekte og ville se på den. Jeg slapp motorsykkel-styret med den ene hånden, og viste ham maskinpistolen, men da ble prinsen redd og dukket seg ned i bilsetet. Mange år senere fortalte jeg daværende kronprins Harald om episoden. Han sa umiddelbart: Ja men det husker jeg...

Damm og de øvrige karene i politistyrkene drev så visst ikke dank i den usikre tiden etter tyskernes

kapitulasjon. Man fryktet snikskyttere, og tyskere og nazister som hadde gjemt seg bort skulle oppspores. På et oppdrag på Ekeberg hørte Sverre Damm stemmer i skogen. Det var en mann og en kvinne. Mannen snakket gebrokkent. Sverre Damm snek seg mot paret med maskinpistolen klar. Tyskeren rev opp en revolver kaliber 7.65. Men unggutten var for rask og bykset på ham. Så gikk turen for gestapisten og hans venninne til Møllergaten 19. Revolveren har Damm som souvenir.

Nervøs Fehmer

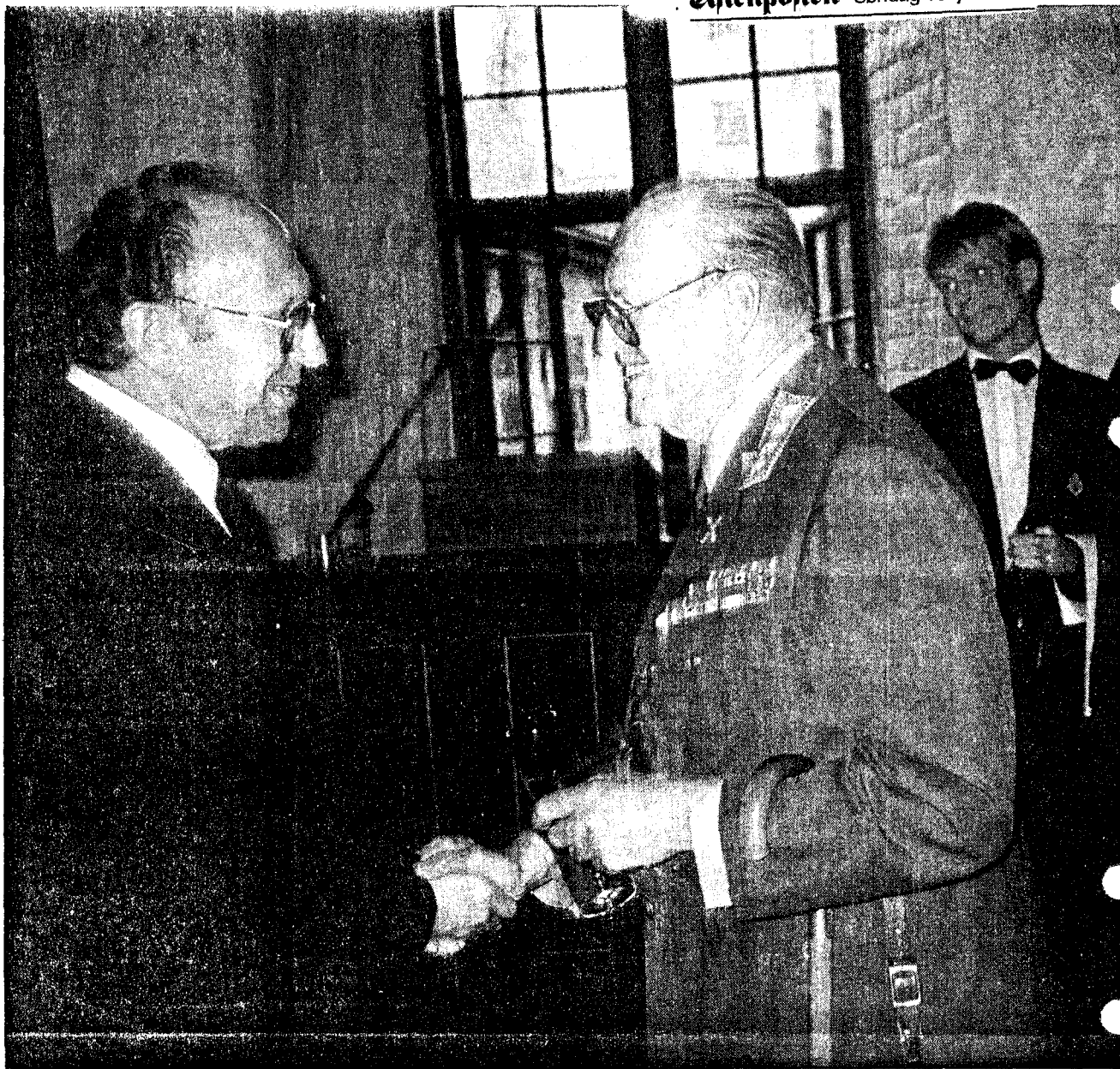
Sverre Damm hadde perledevis fengselstjeneste på Akershus festning, hvor blant andre Vidkun Quisling og Wolfgang Sigfrid Fehmer ventet på sine dommer. – De var under streng oppsikt i sine gitterceller. Jeg så dem, men snakket ikke med dem. Den tyske terroristen Fehmer satt og røkte hele dagen. Han virket nervøs og rastløs. Det var ikke så rart.

Mange vil sikkert imøtese Polititroppenes historie med stor forventning.

Kong Olav hadde en helt spesiell plass i Krigsdeltagerforbundet, hvor han var æresmedlem.

– Det er en stor glede for oss at H.M. kong Harald svarte ja til å bli Krigsdeltagerforbundets høye beskytter, slutter Sverre Damm.

Aftenposten Søndag 19. juli 1992

Sverre Damm hilser på kong Olav under Krigsdeltagerforbundets markering av 45 år i frihet, på Akershus slott 8. mai 1990.